

Результати засідання Багатосторонньої групи з імплементації Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях

18 грудня відбулося засідання Багатосторонньої групи з імплементації Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях. Серед учасників Багатосторонньої групи були присутніми 4 представники органів центральної виконавчої влади, 4 представника громадськості та 5 представників компаній.

На порядку денному зустрічі стояли питання погодження звіту ІПВГ за 2023 рік, визначення моделі створення Національного секретаріату ІПВГ та інші актуальні питання.

Голова Багатосторонньої групи з імплементації ІПВГ - заступник Міністра енергетики України Микола Колісник підсумував ключові результати роботи з впровадження Ініціативи прозорості у видобувних галузях за останній квартал та подякував за успішну і результативну спільну роботу з імплементації нового Стандарту ІПВГ та підготовці проєкту Закону «Про внесення змін до Закону України про забезпечення прозорості у видобувних галузях», який готується до направлення на погодження до органів виконавчої влади.

Також членами Багатосторонньої групи ІПВГ за підтримки партнерів було організовано 6 воркшопів щодо перспектив та проблемних питань впровадження ІПВГ, проведено регіональні заходи про внесок видобувного сектору до місцевих бюджетів, тренінг щодо відкритих даних ІПВГ та хакатон з вдосконалення Порталу ІПВГ.

Міненерго підготовлено та погоджено із зацікавленими сторонами проєкти постанови Кабміну «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2020 р. № 858» та щодо внесення ІПВГ до переліку міжнародних зобов'язань України, які найближчим часом будуть направлені на розгляд Уряду.

Погодження Звіту ІПВГ за 2023 рік

Представник незалежного адміністратора провів презентацію фінального Звіту ІПВГ за 2023 рік.

Це десятий Звіт України, підготовлений відповідно до Закону України «Про забезпечення прозорості у видобувних галузях» та Стандарту ІПВГ. У Звіті представлено підсумки діяльності 11 видобувних галузей, а також дані про запаси корисних копалин, їх експортно-імпортні операції та роль держави у функціонуванні видобувного сектору. Окрім того, Звіт містить інформацію щодо нормативного та фіскального регулювання видобувних галузей, їхнього внеску в економіку України, соціальних та екологічних платежів видобувних компаній та їхнього впливу на довкілля.

Зазначено, що під час підготовки техніко-економічного аналізу було виявлено, що на підставі відомостей Держгеонадру щодо власників спеціальних дозволів на користування надрами, розміщених на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних, неможливо встановити, чи відноситься 251 суб'єкт господарювання до підзвітних компаній в розумінні Закону України, через неповну інформацію чи здійснюють вони видобування корисних копалин загальнодержавного значення, оскільки окремі види корисних копалин можуть мати як загальнодержавне, так і місцеве значення. Низка компаній, які сплачують рентну плату за користування надрами за видобування підземних вод, не мають спеціального дозволу на користування надрами і не є підзвітними для цілей Закону України.

Незалежний адміністратор рекомендував членам БГ ІПВГ спільно з Мініенерго звернутися до Держгеонадру з проханням розширити поточний набір відкритих даних, а саме:

- додати графу, яка відобразить інформацію про належність копалини до тієї чи іншої категорії (загальнодержавної чи місцевої);
- у графі «корисна копалина» надати повний перелік всіх корисних копалин, зазначених у спеціальному дозволі на користування надрами.

У травні 2024 року на засіданні БГ ІПВГ була обговорена необхідність додаткового аналізу доцільності включення до Звіту сектору видобування підземних і поверхневих вод та лікувальних грязей. Це питання є важливим як з точки зору забезпечення екологічної прозорості, так і з огляду на соціально-економічний вплив водокористування.

У 2023 році 662 суб'єкти господарювання володіли спеціальними дозволами на користування надрами на підземні води.

Начальник управління адміністрування ресурсних платежів, рентної плати та місцевих податків і зборів з юридичних осіб ДПСУ Олександр Шумський, уточнив, що ще близько 3000 компаній володіють дозволами на спеціальне водокористування і сплачують ренту плати за користування надрами до бюджету відповідного рівня, тому ігнорувати такий обсяг підзвітних компаній без додаткового аналізу не буде доцільним.

Члени БГ ІПВГ погодились продовжити обговорення цього питання у робочих підгрупах та на наступних засіданнях.

Загалом Звіт ІПВГ за 2023 рік погоджений.

Визначення моделі створення Національного секретаріату ІПВГ

Відповідно до Закону України «Про забезпечення прозорості у видобувних галузях», нагляд за процесом розкриття інформації у видобувних галузях здійснює багатостороння група з імплементації ІПВГ.

Для забезпечення роботи багатосторонньої групи Мініенерго має утворити Національний секретаріат ІПВГ, основними завданнями якого є:

- координація роботи БГ ІПВГ з Міжнародним секретаріатом ІПВГ та Міжнародним правлінням ІПВГ;
- координація роботи БГ ІПВГ з незалежним адміністратором, медіа, сторонами, залученими до впровадження ІПВГ;
- підготовка та організація виконання плану заходів, спрямованих на реалізацію вимог ІПВГ;
- підготовка та проведення засідань БГ ІПВГ, ведення протоколів та оприлюднення рішень;
- організація та проведення заходів, необхідних для виконання завдань у рамках імплементації ІПВГ в Україні;
- забезпечення контролю за виконанням протокольних рішень багатосторонньої групи з імплементації ІПВГ;
- виконання інших завдань відповідно до Положення про багатосторонню групу з імплементації ІПВГ.

Протягом останніх років, відповідно до Рішення БГ ІПВГ функції національного секретаріату виконував Директорат Міненерго, у складі якого функціонує експертна група з питань ІПВГ (3 фахівці) та залучений зовнішній експерт, який працював за підтримки ОІ2 або Світового Банку.

У жовтні цього року ТОВ «Ернст енд Янг» провело презентацію дослідження міжнародної практики створення та регулювання діяльності національних секретаріатів, підготовлене за підтримки Світового банку.

На розгляд БГ ІПВГ винесено дві моделі.

Модель 1. Національний секретаріат, який функціонуватиме як постійний допоміжний/дорадчий орган при Міненерго, до складу якого залучені фахівці міністерства.

Модель 2. Національний секретаріат, який функціонуватиме як постійний допоміжний/дорадчий орган при Міненерго, який частково складатиметься з фахівців міністерства та зовнішніх експертів, які будуть підтримуватися за рахунок донорської допомоги.

Генеральний директор Директорату ресурсоефективних трансформацій Ігор Ковальов зазначив, що в даних умовах найбільш прийнятним варіантом є Модель 2. Склад та Положення про Національний секретаріат, після узгодження з БГ ІПВГ, будуть затверджені наказом Міненерго.

Члени багатосторонньої групи також наголосили на важливості включення до Національного секретаріату співробітників, відповідальних за роботу Порталу ІПВГ, який сьогодні за підтримки донорів відіграє важливу роль у забезпеченні прозорості та акцентували увагу, що до Плану дій Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» на 2023-2025 роки включено завдання «Інституалізація імплементації міжнародної Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях». Реалізація цього завдання передбачає 7 кроків, одним з яких є створення Національного секретаріату ІПВГ.

В підсумку прийнято рішення рекомендувати Міненерго створити Національний секретаріат у формі консультативно-дорадчого органу у складі працівників міністерства та незалежних консультантів за Моделлю 2.